

FASTERGÅRSSLÆGTEN

Uddrag af Slægtsbogen

”Slægten Fra Fastergaard”

indtil 1987

Bogen er tilrettelagt af Herluf Pedersen, Ølgod og fylder 1154 sider (2 bind)

DE ældste historiske efterretninger, man har om Fastergaard, stammer fra 1552, da gården var genstand for en retstrætte, der i dette år blev afgjort ved Herredagen i Viborg. Det oplyses her, at Fastergaard 1534 bortforpagtedes af Niels Mikkelsen og hans fæstemø Kirsten Lauridsdatter, til vor Mand og Tjenere — dv. s. Adelsmand — Markvard Eriksen, som endnu i 1552 beboede gården)

Der er al grund til at antage, at den Fastergaard, der her er omtalt, var ganske den samme i henseende i størrelse og jordtilliggende som den, vi kender fra nyere tid, indtil den i året 1843 blev delt; det vil sige en gård på omtrent 350 tdr, land. Forud for den tid, da Fastergaard fik denne størrelse - som den altså rimeligvis havde gennem tidsrum af mindst 300 år — har der dog sikkert været en tid, da det samme jordområde ikke var samlet til én gård, men var delt i flere mindre gårde. Som vidnesbyrd herom kan det nævnes, at der to eller tre steder i de strækninger, som i midten og endnu henimod slutningen af det 19. århundrede henlå udyrkede og i lyngbevokset tand, fandtes nogle ruiner af gårde, som i fordums tid havde ligget her.

Ved en af disse ruiner kunne man påvise brøndens plads. Ligeledes vidnede lvngheden selv, gennemstribet som den var af agerfurer, om, at den ikke fra Arilds tid havde henligget i udyrket tilstand. Det kan næppe være tvivlsomt, at vi her har et af de mange eksempler fra vort lands historie på, at gårde blev øde«. Grundene hertil var forskellige: Krig, hungersnød og andre ulykker, som landet måtte gennemgå.

Blandt de frygteligste af disse var pesten, den Sorte Død, som i 1349 hægede Danmark. I skarevis lagde den befolkningen i graven; mange egne blev næsten ganske affolkede, og en stor mængde dyrket jord blev øde og sprang i lyng. Således er det muligt, at det også på den tid er gået med de gårde, hvis levninger af bygninger og dyrkede marker kendes fra Fastergaards hede.

I 1534 var disse ejendommers jorder imidlertid blevet samlede til en eneste gård, Fastergaard Den ejedes, som sagt, af Niels Mikkelsen i Birch, der havde fået den med sin fæstemø Kirsten Lauridsdatter. De bortforpagtede eller

bortfæstede den på livstid til Markvard Eriksen, der dengang ikke har været nogen helt ung mand, thi her nævnes allerede 1512. Som det før blev nævnt, var han adelig; at han også har ønsket at stå sig godt med dem, der da stod for styret i landet, kan vi se deraf, at han den 28. november 1542 fik brev på, at han måtte nyde sit gods i Bølling herred ligeså frit og for samme landgilde som før fejden, da han havde bevist, at han ikke i sidste fejde havde været i ledtog med de oprørske bønder¹).

Det var i Grevefejdens tid, hvor bønderne i 49 herreder i Jylland rejste sig mod kongen under skipper Klement. Da Christian den Tredie havde overvundet dem, blev de dømt til at have forbrudt hals og gods, men bagefter "benaadedes" på kostbare vilkår.

Men kongens »Mand og Tjener på Fastergaard hørte altså ikke til oprørerne. Han har derimod ikke stået sig så godt med sit eget herskab, den uadelige Nick Mikkelsen. Da dennes hustru døde, skiftede han med sine børn. Fastergaard tilfaldt derved en datter og hendes mand Søren Jørgensen Skovgaard i Svendlund. Denne Søren Skovgaard ville nu selv overtage Fastergaard, og da Markvard Eriksen ikke ville give afkald på den, stævnedes Søren Skovgaard ham i marts 1552 "for sarmne Gård, som' han med urette, forholder, at mødes i Viborg, naar Kongen kommer did).

Sagen kom for herredagen i Viborg samme år. Her fremhævede Markvard Eriksen, at han var "forlenet" med gården på livstid: desuden påstod han, at Niels Mikkelsen for "Hads Skyld" havde ladet Søren Skovgaard arve gården for ad den vej at få Markvard Eriksen bort, men at han havde andet gods, som han kunne have givet sin datter i stedet for Fastergaard. Dommen, der faldt den 5. maj, gav Markvard Eriksen medhold, og han blev således boende på gården.

I 1579 finder vi atter Fastergaard omtalt; den var dengang en "jordegen Bondegaardss 4), d.v.s. en selvejergård, hvis såkaldte »Herlighed's ejedes af kronen. Denn »Rettighede i Fastergaard, herlighedsretten, mageskiftede Kronen i sit skøde af 16 juli 1579 til Iver Lunge til Tirsbæk og hans hustru Karen Bryske (de ejede samtidig Slumstrup i Sædding) med Ret for Køberen til at tilforhandle sig Ejendomsretten. e5)I bytte med Kronens rettighed i Fastergaard og flere gårde afstod I Lunge bla, en gård i Sunds, Ildthorn (dvs. Ildskov) kaldet, der hørte til »hans hans Hustrus Arvegods.

Mageskiftet trådte dog ikke i kraft straks. I 1564 havde rigsråd Niels Langt Kjærgaard ved Bramminge fået Lundenæs i pant af Kronen. Han døde 1565, hans enke, fru Abel Skeel, beholdt i sin enkestand bla. Lundenæs. Samme tid som mageskiftet fandt sted, udstedtes derfor tillige brev om, »at Mageskiftet

skulde træde i Kraft efter Fru Abel Skeels Død, da hun havde Livsbrev paa alt den Gods i Lundenæs Lehn, som Kongen afstod. Hun døde i 1585. Da først trådte mageskøftet i kraft 2)

I) Kronens skøder 1. Side 16.

2) Kancelliets brevbøger (ved Bricka) 1551.1555, Side 140

3) Herredagsdombog fra år 1549-1557. Nr. 6 F»1. 82.(Rigsarkivet).

4 Kancelliets brevbøger 1576.1579, side 536 og 621.

5) Kronen, skøder 1, side 210

Side 33 i slægtsbogen

Filnavn: Fastergaardslægten
Bibliotek: C:\Documents and Settings\Standard.EGTVED-
GJ1ZRBXA.002\Dokumenter
Skabelon: Normal.dot
Titel: DE ældste historiske efterretninger, mar har om Fastergaard, stammer
fra 1552, da gården var genstand for en retstrætte, der i dette år blev afgjort ved
Herredagen i Viborg
Emne:
Forfatter: Ole Moustgaard
Nøgleord:
Kommentarer:
Oprettelsesdato: 14-09-2008 16:57:00
Versionsnummer: 6
Senest gemt: 14-09-2008 17:39:00
Senest gemt af: Ole Moustgaard
Redigeringstid: 44 minutter
Senest udskrevet: 14-09-2008 17:40:00
Ved seneste fulde udskrift
Sider: 3
Ord: 916 (ca.)
Tegn: 4.482 (ca.)